

KUR'AN'IN BÜTÜN MESELELERİ AKLİ MİDİR?

Önce **aklî** olma meselesini açıklığa kavuşturmamız gerekiyor. Sahasında yetkili kişilerce aklî olan ve her aklın kabul etmesi gereken nice meseleler var ki, o konunun dışında olanlarca zor anlaşılıyor, bazen de inkâr ediliyor. Meselâ, sahasının uzmanlarınca genler, atomlar yahut galaksiler hakkında verilen bilgilerin çoğunu aklımız almıyor, ama bu gerçekleri kabul etmeme gibi bir yanlışlığa da düşmüyoruz.

“Kur'an'ın bütün meseleleri aklî midir?” sorusuna da **“Evet.”** diye cevap veriyor ve ekliyoruz: **Şu var ki, ondaki her meseleyi her akıl idrak edemeyebilir.**

Önce Kur'anın nazil olduğu dönemdeki dünya efkârına ve inanç yapısına bir göz atalım. O gün insanların hemen hepsi **“şirk”** hastalığına maruzdu. Bir yaratıcı olduğuna herkes inanıyor, ama kim olduğu konusunda herkes şirk yolunu tutuyor, O'na ortaklar koşuyorlardı. Arap yarımadasında ve daha birçok yerde putlara tapılıyordu. Bir kısım insanlar Sava nehrine, bir kısmı güneşe, bir kısmı yıldızlara, ayrı bir bölüme de ineğe taparken, Yahudiler Üzeyr aleyhiselama, Hristiyanlar ise İsa aleyhisselama ve annesi Hazreti Meryem'e uluhiyet isnat ediyorlardı.

İnsanları putların yarattığına inanmak ne kadar akıl dışı ise, peygamberlere uluhiyet isnat etmek de o kadar akıl ve mantıktan uzaktı.

Bu inançların hepsi batıl ve hepsi akıl dışıydı. İşte böyle bir ortamda Kur'an-ı Hakîm nazil oldu. Ve en büyük dava olarak da **“tevhidi”** yani Allah'ın bir olduğu gerçeğini nazara verdi.

Bir tarafta bütün çeşitleriyle şirk, öte yanda Allah'ın bir olduğu, bütün hükmün ancak O'na ait olduğu, kudretinin, iradesinin ve sair sıfatlarının sonsuz olduğu, böyle sıfatlara ancak bir tek zatın sahip olabileceği hakikatine dayanan tevhid davası.

Bu tablo akla tek uygun inancın tevhid inancı olduğunu açıkça göstermektedir.

İlimleri fizik ve metafizik olarak, başka bir ifadeyle maddeye dayalı ve manevi ilimler olarak ikiye ayırdığımızda, manevi ilimlerde akla uygun tek rehberin Kur'an olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Zaten, Kur'ana inanmayanlar da başka bir alternatif ortaya koyamıyor, sadece inanmamakla yetinmiyorlar.

Madde esaslı fiziki ilimlere gelince, onlarla Kur'an-ı Kerimin çatışması zaten düşünülemez. **Şöyle ki:**

Bu âlem için **“kitab-ı kâinat”** tabiri kullanılmakta, böylece bütün fen ilimlerinin ilâhî hikmetin tercümanları olduklarına işaret edilmektedir.

“Kur’ân, şu kitâb-ı kebîr-i kâinatın bir tercüme-i ezeliyesi...”(1)

Kudret ve irade sıfatından gelen bu kâinat kitabı, atomlardan sistemlere kadar hikmetlerle dolu olduğu gibi, kelimelerden gelen ve Kur’an-ı Kerîm de yine baştan başa hep hikmet doludur.

Kur’an-ı Kerim’in bir ismi de **Kur’an-ı Hakîm**’dir. Hakîm; hikmet sahibi, demektir.

Hikmet hakkında birçok tarifler yapılmıştır. Bunlar içerisinde en çok kullanılan iki tarif şöyledir:

“Eşyanın hakikatinden bahseden ilim”
“Bir işi en doğru ve faydalı biçimde yapmak.”

Bu tariflerin birincisine göre, bu kâinatın niçin yaratıldığı, ne vazife gördüğü, insanların bu dünyaya niçin gönderildiği, bu dünya hayatını tamamladıktan sonra nereye gidecekleri gibi soruların en doğru cevapları Kur’an-ı Hâkim’dedir. Zira, Kur’an, bütün âlemleri yaratıp, kâinat ağacından insan meyvesi süzen ve **“dünya hayatını ahiret için bir tarla yapan”** Allah’ın fermanıdır.

İkinci tarife göre, **Kur’an-ı Hakîm**, insanlara maddî ve manevî cihazlarını en faydalı şekilde nasıl kullanacaklarını, ömür sermayelerini en kârlı biçimde nasıl değerlendireceklerini, yeme ve içmeden, toplum hayatı sürmeye kadar her sahada insanın nasıl hareket edip nelere dikkat etmesi gerektiğini en mükemmel şekilde ortaya koymuştur.

Nur Külliyyatında Kur’anın gayesi hakkında şöyle buyruluyor:

“Kur’an’ın vazife-i asliyyesi: Daire-i rububiyetin kemalat ve şuunatını ve daire-i ubudiyetin vezaif ve ahvalini talim etmektir.”(2)

Bu iki temel konuda Kur’anın verdiği bütün dersleri akıllar tereddütsüz kabul ederler.

Daire-i Rububiyet denilince, özetle *Cenab-ı Hakk’ın zatı, şuunatı, sıfatları, fiilleri ve isimleri* anlaşılır. Bu konularda Kur’ana uymayan bütün görüşler yanlış, bütün inançlar batıldır.

Daire-i ubudiyet, özetle, *insanın kulluk görevini* ifade eder. Bu konuda da Kur’anın bütün hükümleri aklîdir. Şu var ki, ibadete dair hükümler, nasıl emredilmişlerse

---

öylece işlenir ve amel sahasına konulurlar. **“Taabbüdî”** denilen bu hükümlerde aklî bir değerlendirme yapılamaz. Mesela, *“Niçin sabah namazının farzı iki rekat, akşamınki üç rekat olmuş?”* veya *“Niçin oruç başka ayda değil de Ramazan ayında tutuluyor?”* gibi bir soru sorulamaz ve bu konunun aklî delillerle ispatına kalkışılmaz.

Demek ki, Kur’an’ın hiçbir hükmü akla ters düşmez. Yeterli bilgiyle donanmış gerçek bir akıl, inat yahut ideolojik saplantı yoluna girmediği, taktirde Kur’an’ın hükümlerini tasdik eder. Ama, elbette ki, her akıl Kur’an’ın her hükmünün hikmetini tam olarak kavrayamaz.

Gerçeği bulmak isteyen ve delilleri ön yargıdan uzak olarak değerlendiren, ayrıca konuya muhatap olacak seviyede bilgi donanımına sahip olan her akıl, gerçeği bulur ve teslim olur.

Dipnotlar:

- (1) bk. [Sözler, On Dokuzuncu Söz.](#)
(2) bk. [age., Yirminci Söz, İkinci Makam.](#)